

Kriz Dönemlerinde Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Metaforik Algıları

Metaphorical Perceptions of University Students Regarding Distance Education During Crisis

Öz

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin kriz dönemlerinde uzaktan eğitimle ilgili metaforik algılarını belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören 239 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim modeli kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, "Uzaktan eğitim ..... gibidir, çünkü ....." ifadesinin yazılı olduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Katılımcılar tarafından oluşturulan toplam 227 metafor, içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Buna göre metaforlar, katılımcıların kriz dönemlerinde uzaktan eğitimle ilgili olumlu algılarını, olumsuz algılarını, kısmen olumlu ve kısmen olumsuz algılarını yansıtan üç ana temada toplanmıştır. Kriz dönemlerinde uzaktan eğitimle ilgili olumlu algıları yansıtan metaforlar "olumlu beklenti ve sorumluluk bilinci", "bilgiye erişimde rahatlık" ve "değişime uyum" olmak üzere üç kategoride gruplandırılmıştır. Kriz dönemlerinde uzaktan eğitimle ilgili olumsuz algıları yansıtan metaforlar "verimsizlik", "yalnızlık ve dışlanmışlık", "zorluklarla mücadele", "tükenmişlik duygusu" ile "sistemsel eksiklik" olmak üzere beş kategoride gruplandırılmıştır. Son olarak kısmen olumlu ve kısmen olumsuz algıları içeren metaforlar "kararsızlık hali" adı altında tek bir kategori altında toplanmıştır. Katılımcıların kriz dönemlerindeki uzaktan eğitime yönelik algılarının çoğunlukla olumsuz olduğu belirlenmiş olup öğrencilere verimli bir öğrenme deneyimi sunmak için öğrenme-öğretme sürecinin ayrıntılı bir şekilde planlanması, aktif katılımı gerektiren öğretim yaklaşımlarının benimsenmesi ve etkileşimin artırılması gibi bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Kriz dönemlerinde uzaktan eğitim, metafor, üniversite öğrencileri

Abstract

The aim of this study is to determine university students' metaphorical perceptions of distance education during crisis. The study group consists of 239 students enrolled in the Faculty of Education at a public university during the 2021-2022 academic year. The phenomenological model, one of the qualitative research designs, was used in this research. Data were collected through a semi-structured interview form containing the prompt "Distance education is like ..... because ....." A total of 227 metaphors created by the participants were analyzed using content analysis, leading to the formation of categories and themes. Accordingly, the metaphors were grouped into three main themes reflecting the participants' positive, negative, and partially positive and partially negative perceptions of distance education during crisis. Metaphors reflecting positive perceptions of distance education during crisis were categorized into three groups: "positive expectation and sense of responsibility," "ease of access to information," and "adaptation to change." Metaphors reflecting negative perceptions were grouped into five categories: "inefficiency," "loneliness and exclusion," "struggling with challenges," "sense of burnout," and "systemic deficiencies." Lastly, metaphors containing both positive and negative perceptions were grouped into a single category under the theme of "state of indecision." It was determined that the majority of participants had predominantly negative perceptions of distance education during crisis. Based on these findings, recommendations were made for planning the learning-teaching process in detail, adopting instructional approaches that require active participation, and increasing interaction to provide students with an effective learning experience in distance education during crises.

Keywords: Distance education during crisis, metaphor, university students

1. Eskisehir Osmangazi University, Eskisehir, Turkey, fundaergulec@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7236-7894>

2. Eskisehir Osmangazi University, Eskisehir, Turkey, esisman@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5949-0516>

Giriş

Dünyayı oluşturan ülkeler; salgın, doğal afet ve jeopolitik belirsizlikler gibi öngörülme- yen çeşitli zorluklarla mücadele ederken bu olaylardan eğitim sistemleri de etkilenmektedir (Bond, 2021; Bozkurt ve Sharma, 2020; Pregowska vd., 2021). Kriz durumlarının ortaya çıkışı, eğitim sistemlerini daha önce benzeri görülmemiş zorluklarla yüzleşmeye zorlarken, aynı zamanda yenilik ve adaptasyon fırsatları sunmaktadır (Reuge vd., 2021; Sadjadi, 2023). Bu olaylar, geleneksel eğitim modellerini gözden geçirme fırsatı sağlarken eğitim paydaşlarını, öğrencileri, öğretmenleri ve yöneticileri de bilgi ve öğrenme süreçlerini yeniden tanımlamaya, dönüştürmeye ve güçlendirmeye yöneltmektedir (Bozkurt, 2020; Chehri vd., 2021; Nicolai, 2009). Bu anlamda teknolojik ilerlemeler, uzaktan eğitim ve dijital öğrenme platformları gibi modern araçlar, eğitim süreçlerini devam ettirmek adına önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, bu araçların eğitime etkin bir şekilde entegre edilememesi, dijital eşitsizlikleri azaltma, pedagojik değerleri koruma ve öğrenci katılımını güçlendirme gibi çeşitli zorlukları da beraberinde getirmektedir (Ferri vd., 2020; Sosa Díaz, 2021).

Kriz durumlarının yaşanması ihtimaline karşı, eğitimde bilgi akışının kesintisizliğini sağlamak için eğitim modellerinin ivedi bir şekilde gözden geçirilmesine gerek duyulmaktadır. Bu durumlarda eğitimin sürekliliğini sağlamak için, uzaktan eğitim, hızlı bir şekilde devreye alınarak öğrencilere esneklik ve erişilebilirlik imkanları sunabilmektedir (Bozkurt vd., 2020; Hodges vd., 2020). Uzaktan eğitim, dijital teknolojilerin kullanımıyla geleneksel sınıfların sınırlarını aşarak öğrenimi kolaylaştırarak; öğrencilere coğrafi, zamana bağlı ve fiziksel kısıtlamalardan bağımsız bir öğrenme deneyimi sunma potansiyeline sahiptir (Moore ve Kearsley, 2012). Bu sayede öğrenciler, kendi hızlarında ilerleyebilir, çeşitli öğrenme materyallerine erişebilir ve farklı öğrenme stillerini destekleyen çeşitli öğrenme araçlarından faydalanabilirler (Moore, 1989). Ek olarak dijital teknolojiler aracılığıyla sunulan etkileşimli içerikler, öğrencilere derinlemesine anlama ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme fırsatı tanıyarak öğrenmeyi daha zengin ve etkili hale getirebilir (Carmichael ve Farrell, 2012; Tathahira, 2020). Uzaktan eğitimin sağladığı bu avantajların yanı sıra, acil uzaktan eğitimin getirebileceği potansiyel zorlukları ve eşitsizlikleri ele almak da kritik bir öneme sahiptir (Bozkurt vd., 2020; Hodges vd.,

2020). Geleneksel sınıflardan acil uzaktan eğitime geçişin sorunsuz olabilmesi için teknolojik altyapı, eğitimcilerin dijital yeterlilikleri ve öğrencilere eşit erişim olanağı sağlanması gibi faktörlerin titizlikle ele alınması gerekmektedir.

Kriz veya felaket durumlarında, örneğin bir salgın sırasında sunulan uzaktan eğitim, iyi planlanmış uzaktan eğitim sistemlerinden önemli ölçüde farklılık gösterir (Hodges vd., 2020). Bu tür acil durum uzaktan eğitim sistemleri, hızlı bir şekilde devreye alınmak zorunda kaldığı için genellikle daha esnek ve acil ihtiyaçlara odaklanan bir yapıya sahiptir. Bu hızlı geçişin getirdiği zorluklar arasında eşit erişim, öğrenci katılımı ve öğrenci-öğretmen etkileşimi gibi konular yer alır (Bozkurt vd., 2020). Eğitimdeki bu gibi kriz durumları, eşit erişim konusunda (Hargittai, 2003) da önemli bir sorun oluşturabilmektedir (Bozkurt, 2020). Öğrencilerin evlerindeki teknolojik altyapıları ve internet erişimleri farklılık gösterebilmekte, bu durum da bazı öğrencilerin uzaktan eğitimden daha fazla faydalanmasını engelleyebilmektedir (Osman ve Keevy, 2021). Eğitimcilerin söz konusu eşitsizlikleri azaltmak için çeşitli stratejiler geliştirmesi ve öğrencilere eşit fırsatlar sunması kritik bir öneme sahiptir (Bozkurt, 2020; d'Orville, 2020; Yang vd., 2023). Öğrenci katılımı ve etkileşim, uzaktan eğitimdeki başarı için temel faktörlerdir. Hızlı geçişin getirdiği koşullar altında öğrenci motivasyonunu ve bağlılığını sürdürmek daha da zor olabilir (Yang vd., 2023). Sonuç olarak, kriz durumlarında uzaktan eğitim sistemlerinin hızlı bir şekilde devreye alınması, eğitimciler ve öğrenciler arasında bir takım zorlukları beraberinde getirebilmektedir. Ancak, bahsedilen zorluklara rağmen, bu acil durumlar aynı zamanda eğitim sistemlerinin esnekliğini artırma, yenilikçi çözümler bulma ve öğrencilere farklı öğrenme deneyimleri sunma fırsatı da sunabilmektedir.

Eğitim sistemleri, bu dönemlerde sadece mevcut zorluklara uyum sağlamakla kalmayıp aynı zamanda gelecekteki belirsizliklere karşı dirençli ve esnek bir yapı oluşturmalıdır (Dorn vd., 2020). Kriz dönemlerdeki eğitim süreçleri, yalnızca o dönemdeki zorlukları aşmanın ötesinde, gelecekteki eğitim ortamlarının şekillenmesine yönelik de fırsatlar sunabilmektedir (Kalantzis ve Cope, 2020; Tesar, 2021). Eğitim sistemleri için bu fırsatları değerlendirmek sadece kriz dönemlerinde değil, aynı zamanda normal dönemler için de önemlidir.

Kriz Dönemlerinde Uzaktan Eğitim

COVID-19 pandemisi, dünya genelinde üniversitelerin aniden çevrimiçi eğitime geçmesine Bu süreçteki acil uzaktan eğitimden etkilenen bir diğer paydaş ise üniversitelerde öğrenim gören üniversite öğrencileri olmuştur.neden olmuştur (Arday, 2022; Misirli ve Ergulec, 2021). COVID-19 salgını sürecinde uzaktan eğitime geçiş planlanmamış ve ani bir şekilde gerçekleşmek zorunda kalmıştır. Öğretim elemanlarının tümü yeterli teknik, eğitimsel ve organizasyonel destek olmadan derslerini uzaktan yürütmek zorunda kalmıştır (Hodges vd., 2020; Cutri vd., 2020). COVID-19 pandemisiyle birlikte 2019-2020 akademik yılı bahar döneminin önemli bir bölümü ile 2020-2021 akademik yılının tamamında, üniversitelerde eğitim-öğretim faaliyetleri uzaktan eğitim yöntemiyle tamamlanmıştır. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında ise yüz yüze eğitime geçilmiş ve üniversite senatolarının onayıyla ve Yükseköğretim Kurulu'na bildirilmesi şartıyla derslerin %40'ına kadar uzaktan eğitim yoluyla yürütülmüştür (YÖK, 2020). Sonuç olarak, üniversitelerde eğitim-öğretim faaliyetleri yaklaşık üç dönem uzaktan eğitimle gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, öğrenciler ve öğretim elemanları geleneksel sınıf ortamlarından uzaklaşarak çevrimiçi platformlarda bir arada olmuşlardır.

Çalışmanın amacı

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin bakış açısından kriz dönemlerindeki uzaktan eğitime yönelik metaforik algılarını çözümlemeyi amaçlamaktadır. Metaforlar, dilin ötesine geçerek katılımcıların düşünce dünyalarını ortaya çıkarmada güçlü birer araçtır (Güneş ve Fırat, 2016). Öğrencilerin kriz dönemlerindeki uzaktan eğitim deneyimlerini metaforlar aracılığıyla çözümlemek, eğitimdeki değişen manzaranın üniversite öğrencileri için ne anlam ifade ettiğini ve onların bu süreçteki rolünü daha iyi anlamaya katkıda bulunacaktır. Metaforik haritaların çözümlenmesi, üniversite öğrencilerinin eğitimdeki rollerini daha iyi anlamaya ve kriz dönemlerinde uzaktan eğitimin daha etkili bir şekilde nasıl yönetilebileceğine dair bilgiler sunabilecektir.

Nitel araştırma tekniklerinde, geleneksel veri toplama araçlarının yanı sıra metafor analizinin de derinlemesine araştırma yapabilmek için kullanılabilirliği ifade edilmektedir (Güneş ve Fırat, 2016). Türkiye'de de COVID-19 salgını sürecinde

öğrencilerin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim algıları üzerine metafor analiziyle yapılan bir dizi çalışma mevcuttur. Çeşitli öğretim kademelerinde yapılan çalışmalara ilişkin bazı örnekler; ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıları (örn. Bozkurt, 2020); ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıları (örn. Akpolat, 2021; Bekdaş ve Karaoğulları, 2021); öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik algıları (örn. Bartan, 2022; Çokyaman ve Ünal, 2021; Kazu vd., 2021; Keskek ve Yuksel, 2022); üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıları (örn. Aksoy vd., 2021; Demirbilek, 2021); öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik algıları (örn. Düzgün ve Sulak, 2020; Öztürk vd., 2021; Süzük ve Akıncı, 2022; Yurdakal ve Kırmızı, 2021) şeklindedir. Uzaktan eğitim ve salgın sürecine ilişkin literatür incelendiğinde; ilkökul, ortaokul, lise öğrencileriyle öğretmen adayları ve öğretmenlerin, uzaktan eğitime dair metaforik algılarını anlamaya yönelik birçok araştırma yapıldığı gözlemlenmektedir.

Eğitimin sürekliliğini sağlaması açısından COVID-19 salgını süresince uzaktan eğitimin önemi açıkça anlaşılmıştır. Pandemi süreci yüz yüze eğitimin olanaksız hale geldiği durumlarda uzaktan eğitimin kritik bir rol oynadığını göstermiştir. COVID-19 pandemisine ek olarak, kriz dönemlerinde de eğitim sistemleri olumsuz etkilenmektedir. Salgınlar, doğal afetler ve jeopolitik belirsizlikler gibi öngörülme zorluklarla karşılaştığında eğitimin sürekliliğini sağlamak için uzaktan eğitim bir çözüm yolu olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de 2023 yılında gerçekleşen Kahramanmaraş Depremi'nin ardından bölgede meydana gelen büyük yıkım, hayatın her alanında olduğu gibi eğitimi de derinden etkilemiştir. Deprem sonrası eğitim faaliyetlerinin sürdürülmesi gerekliliği ortaya çıkmış ve uzaktan eğitim bu konuda da önemli bir çözüm yolu olarak gündeme gelmiştir. Bu durum, uzaktan eğitimin sadece salgın dönemlerinde değil, doğal afetler gibi kriz dönemlerinde de eğitimin aksamaması adına büyük bir önem kazandığını göstermektedir. Bu bağlamda, uzaktan eğitim sürecinde üniversite öğrencilerinin metaforik algılarının araştırılmasının eğitimin niteliği ve sürdürülebilirliği açısından hala güncel ve önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitimle ilgili deneyimlerini ve algılarını anlamak, gelecekteki eğitim politikalarının şekillendirilmesine ve öğretim süreçlerinin iyileştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji; yaşanmış deneyimlerin temel yapısını ve unsurlarını betimlemeye odaklanır (Merriam, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2016). İnsanın iç dünyasını ve bilinç yapılarını anlama amacı taşıyan bir araştırma deseni olup insanların bir fenomeni nasıl algıladıkları, açıkladıkları, hatırladıkları ve bu fenomeni diğer insanlara iletmek için kullandıkları dili inceler (Patton, 2014). Eğitim araştırmalarında fenomenolojik desenin kullanılma amaçlarından biri de eğitim faaliyetleri sırasındaki deneyimleri ortaya çıkarmaya ve anlamaya çalışarak bu sürecin gelişimine katkıda bulunmaktır (Saban ve Ersoy, 2016). Bu kapsamda, COVID-19 salgını sürecinde üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerini ve metaforik algılarını belirlemek için bu çalışmada, fenomenolojik desen tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, üniversitenin 1. sınıfında Bilişim Teknolojileri dersini alan 239 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmaya 2020-2021 güz döneminde bu dersi alan 166 üniversite öğrencisi ve 2021-2022 güz döneminde 73 üniversite öğrencisinden toplanan veriler dahil edilmiştir. Üniversite öğrencilerinden "Kriz dönemlerinde uzaktan eğitim ... gibidir, çünkü ..." cümlesinde boş bırakılan kısımları doldurmaları istenmiştir. Cümlenin "gibi" kavramını içermesi, metaforun konusu ile kaynağı arasındaki bağlantıyı daha açık bir şekilde çağrıştırmak içindir. Bu kavramı dahil etmek, katılımcıların kendi metaforları için bir gerekçe (ya da mantıksal dayanak) sunmalarını teşvik etmek anlamına gelmektedir (Saban, 2009).

Tablo 1

Kriz dönemlerindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Üretilen Metaforların Genel Dağılımı

No	Metafor	f	No	Metafor	f
1	Video/film izlemek	23	77	Estetik yaptırmak	1
2	Rahatlığı ve zorluğu bir arada yaşamak	9	78	Evde vakit geçirebileceğim bir zaman dilimi	1
3	Mezuna kalmak	7	79	Eziyet	1
4	Boşa kürek çekmek	6	80	Facia	1
5	Zorlu bir dönem	4	81	Geri gelmeyeceğini bildiğin birini beklemek	1
6	Açıktan üniversite okumak	3	82	Gökteki yıldızlar	1
7	Faydasız	3	83	Gözü yaşlı çocuk	1
8	Hayal kırıklığı	3	84	Hapishanedeki zanlı ile görüşmeye gelen ziyaretçi arasındaki görüşme	1
9	Kabus	3	85	Hasta olmuş insan	1
10	Samanlıkta iğne aramak	3	86	Hayat	1
11	Verimsiz	3	87	Hayat kurtaran bir teknoloji	1
12	Yeni bir sayfa, dönem ve hayat	3	88	Hemen geçmesini dilediğim yorucu anlar	1
13	Akıntıya karşı kürek çekmek	2	89	Herkesin kendi tercihlerine göre hareket etmesi	1
14	Arafta kalmak	2	90	Istirap ya da dert	1
15	Deneyim	2	91	İngilizce kitap okumak	1
16	Deveye hendek atlatmak	2	92	İpe un sermek	1

17	Dijital oyun	2	93	Kafede ders çalışmak	1
18	Eksik ve yarım	2	94	Kafese kapatılan kuşun uçmaya çalışması	1
19	Fırsat	2	95	Kahraman	1
20	Hayal kırıklığı ve heyecanı aynı anda yaşamak	2	96	Kar	1
21	İşkence	2	97	Kar tatili	1
22	Kolaylık	2	98	Karanlık kuyu	1
23	Olmazsa olmaz	2	99	Kardelen	1
24	Pusulasını kaybetmiş bir gemi	2	100	Kargaşa	1
25	Savaş	2	101	Karmaşık bir labirent	1
26	Sıkıcı	2	102	Kedi	1
27	Yorucu	2	103	Kendi emeğin olursa başarılı olursun şartı olan bir durum	1
28	Zor bir sınav	2	104	Kılavuzsuz bir gezgin	1
29	Zulüm	2	105	Kocaman bir pastadan bir çatal yemek	1
30	Ağaç	1	106	Köprü	1
31	Ailemden ayrı başka bir kimsede kalmak	1	107	Kukla olmak	1
32	Ailesinden uzak kalan birinin ailesine duyduğu özlem	1	108	Kumanda	1
33	Akrabalarla zorla yapılan telefon konuşmaları	1	109	Küçük çocuk gibi ailemin yanında kalmak	1
34	Anksiyete	1	110	Kütüphaneye gidip uyumak	1
35	Anlayana sivrisinek saz, anlamayana davul zurna az misali	1	111	Matematik	1
36	Annemin benden yapmamı istediği temizlik	1	112	Mecnun'un Leyla'ya kavuşmasına engel olan babası	1
37	Ara sıcakla karın doyurmak	1	113	Mutfağa girmeden yemek yapmaya çalışmak	1
38	Bakımı sürekli ihmal edilen bir aracın sonunda yolda kalması	1	114	Nasıl kullanıldığını bilmediğim yeni bir cihaz	1
39	Bilgi hazinesine uzaktan erişmek	1	115	Okul tatili	1
40	Bilgisayar	1	116	Ödül	1
41	Bilgisayar ve internetle yaşamak	1	117	Öz sorumluluk deneyi	1
42	Bilgiye ulaşmamı sağlayan bir dönem	1	118	Özel ders	1
43	Bilim kurgu filmi	1	119	Papatya çiçeği	1
44	Bir adada tek başına kalmak	1	120	Parçası eksik olan bir yapboz	1
45	Bir kolda iki karpuz taşımak	1	121	Pekmez	1
46	Bir yaşındaki bir bebeğin konuşmaya çalışması	1	122	Reçete	1
47	Boş bir kitap	1	123	Sayfaları koparılmış bir kitap	1
48	Boşa zaman harcamak	1	124	Sessizlik	1
49	Boşluğa düşmek	1	125	Sevmediğim türde bir film izletilmesi	1

50	Bozuk bir plak	1	126	Seyircisiz maç	1
51	Bozuk bir yürüyen merdiven	1	127	Sis	1
52	Buhran	1	128	Sorumlulukların hayli fazla olduğu bir süreç	1
53	Cephede kazandığım savaşı masada kaybetmem	1	129	Stresli	1
54	Ceza	1	130	Sonu güzel bir manzaraya çıkan yol	1
55	Cezaevinde gün geçirmek		131	Tadına varılamayan bal	1
56	Çalmadığım gitarın köşede kalması	1	132	Tek başıma verimli nasıl çalışmam gerektiğini ve neler başarabileceğimi öğreten bir hayat dersi	1
57	Çaysız simit	1	133	Teknolojiyi daha yakından tanımamı sağlayan bir aracı	1
58	Çelişkili bir durum	1	134	Tıkır tıkır çalışan çoğu kişiye yararlı bir makine	1
59	Çobanını kaybetmiş bir sürü	1	135	Titanik batarken keman çalan insanlar	1
60	Çökmeye yakın taşıyıcı kolon	1	136	Törpü	1
61	Dağa terlikle tırmanmaya çalışmak	1	137	Tuzsuz ekmek	1
62	Dağdan düşen ve gitgide büyüyen bir çığ	1	138	Ucu silik olan bir kalemle yazı yazmak	1
63	Daha önce dinlemediğim birinin konserine gitmek	1	139	Uzun soluklu bir maraton	1
64	Dışı güzel görünen ama içi çürük olan bir meyve	1	140	Uzun ve meşakkatli bir yol	1
65	Dinlemek zorunda olduğum şarkılar	1	141	Verimsiz bir plan	1
66	Doksan dakika çok iyi oynayan bir takımın son dakikada gol yemesi	1	142	Yanık araba lastiği kokusu	1
67	Dokuz ay boyunca karnında taşıdığı çocuğa ulaşmayı bekleyen anne	1	143	Yapıştırma yetisini yitirmiş bir bant	1
68	Dolapta duran ama sadece bir çatal alabildiğim bir pasta	1	144	Yapraksız ağaç	1
69	Dört duvar arasında kalmak	1	145	Yatarken aynı zamanda okula gitmek	1
70	Dünyanın bütün kapılarını açan bir anahtarın verilmesi	1	146	Yaz yağmuru	1
71	Ebeveysiz büyüyen bir çocuk	1	147	Yazıcı	1
72	Ekin vermeyen verimsiz bir tarla	1	148	Yola çıkmadan yakıtı bitmiş araba	
73	Ekranı olmayan bir bilgisayar	1	149	Yüklü miktarda para	
74	Elma ağacında armut aramak	1	150	Yüz yüze eğitim	1
75	En yakın arkadaş	1	151	Zor şartlarda hayatta kalmaya çalışmak	1
76	Engel	1	152	Zulme uğramış mazlum	1
				Toplam	227

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmada üniversite öğrencilerinin COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin metaforlar aracılığıyla belirlenmesi için araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, Google Forms aracılığıyla dersin öğretim elemanları tarafından üniversite öğrencilerine ulaştırılmıştır. Bu çalışmada, gönüllülük ilkesi temel alınmış; veri toplama aşamasından önce öğrencilere çalışmanın amacı açıklanmış ve verdikleri yanıtların yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacağı belirtilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin kriz dönemlerindeki uzaktan eğitime yönelik metaforik algıları içerik analizi yöntemi (Berelson, 1952) ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde araştırmacı, öğrencilerin cevaplarındaki kelimelerin ve kavramların varlığı, anlamları ve ilişkileri belirlenerek çıkarımlarda bulunur (Büyüköztürk vd., 2012). Bu aşamada, "çünkü" ifadesinin yer almaması, ardından gelen bölümlerin anlamlı olmaması veya verilen metaforların uygun olmaması gibi nedenlerle kriterlere uymayan metaforlar elenmiştir. 2020-2021 dönemi grubundan 4, 2021-2022 dönemi grubundan ise sekiz üniversite öğrencisinin cevapları metafor kavramına uygun şekilde ifade edilmediği için çalışmaya dahil edilmemiş, analizler geriye kalan 227 metafor üzerinden gerçekleştirilmiştir. Cevaplardan elde edilen kodlardan tema ve kategori kavramları

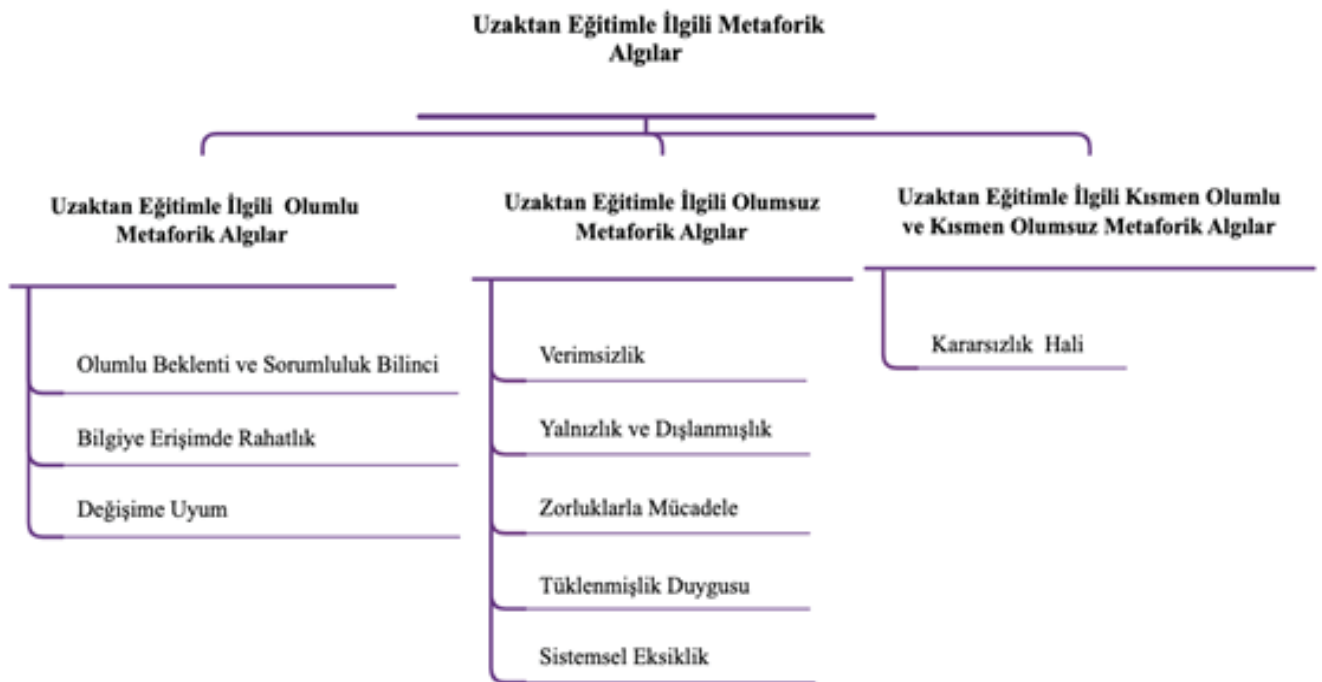
çerçevesinde birbirine benzer kodları sistemli bir şekilde bir araya getirilerek düzenlenmiş ve aralarındaki ilişkiler yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin kriz dönemlerindeki uzaktan eğitimle ilgili oluşturdukları metaforlar, bu metaforlar doğrultusunda belirlenen temalar ve kategoriler, tablolar halinde sunulmuştur. Kriz dönemlerindeki uzaktan eğitim sürecine ilişkin üretilen metaforlar, ifade edilme sıklığına göre Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların kriz dönemlerindeki uzaktan eğitime ilişkin toplam 227 metafor oluşturduğu, bu metaforların frekansları incelendiğinde 123 metaforun bir kez ifade edilirken 29 tanesinin ise birden fazla ifade edildiği görülmektedir. En sık tekrarlanan metafor "video/film izlemek (f=23)" olurken bu metaforu sırasıyla "rahatlığı ve zorluğu bir arada yaşamak (f=9)", "mezuna kalmak (f=7)" ve "boşa kürek çekmek (f=6)" metaforları takip etmektedir.

Oluşturulan metaforlar, katılımcıların kriz dönemlerindeki uzaktan eğitimle ilgili olumlu algılarını, olumsuz algılarını, kısmen olumlu ve kısmen olumsuz algılarını yansıtan üç tema altında

Şekil 1. Kriz dönemlerinde uzaktan eğitimle ilgili metaforlara yönelik oluşturulan temalar ve kategoriler

toplanmıştır. Söz konusu metaforlar, ifade ettikleri anlamlar dikkate alınarak gruplandırılmış, buna göre bazı metaforlar birden fazla kategori altında yer almıştır. Metaforların gruplandırıldığı temalar ve kategoriler Şekil 1’de gösterilmiştir.

Katılımcıların Kriz Dönemlerinde Uzaktan Eğitimle İlgili Olumlu Metaforik Algıları

Birinci tema olan kriz dönemlerindeki uzaktan eğitimle ilgili olumlu metaforik algılar teması kapsamında oluşturulan olumlu metaforlar üç kategoride sınıflandırılmış; bu kategoriler, “olumlu beklenti ve sorumluluk bilinci”, “bilgiye erişimde rahatlık” ve “değişime uyum” olarak adlandırılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönlerini yansıtan bu kategoriler ve ilgili metaforlar frekanslarıyla birlikte Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların kriz dönemlerindeki uzaktan eğitimle ilgili olumlu görüşlerini yansıtan metaforların en çok “olumlu beklenti ve sorumluluk bilinci (f=22)”

kategorisi altında toplandığı görülmektedir. Bu kategoriye sırasıyla “bilgiye erişimde rahatlık (f=19)” ve “değişime uyum (f=10)” kategorileri takip etmektedir. Aşağıda bu kategorilerle ilgili açıklamalar katılımcıların görüşlerini içeren örnek alıntılarla birlikte yer almaktadır.

Olumlu Beklenti ve Sorumluluk Bilinci

“Olumlu beklenti ve sorumluluk bilinci”, uzaktan eğitimle ilgili olumlu metaforik algılar teması altındaki ilk kategoridir. Bu kategori çerçevesinde üretilen metaforlarda ima edilen anlamlar göz önünde bulundurulduğunda, genel olarak katılımcıların daha önce uzaktan eğitimle ilgili bir deneyimlerinin olmadığı, ancak sürece dahil olduklarında olumlu beklentilere sahip oldukları ve sorumluluk bilinci taşıdıkları görülmektedir. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecini uzun ve zorlu bir yolculuk olarak gördüklerini, süreç içinde bilgi ve beceri kazandıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda katılımcılardan ikisi uzaktan eğitimi çeşitli aşamaları ve kısıtlamaları dijital oyuna

Tablo 2

Kriz Dönemlerinde Uzaktan Eğitimin Olumlu Yönlerini Yansıtan Kategoriler ve Metaforlar

Kategoriler	İlgili Metaforlar	f
Olumlu Beklenti ve Sorumluluk Bilinci	Dijital oyun (2), Ağaç (1), Anlayana sivrisineek saz anlamayana davul zurna az misali (1), Bir yaşındaki bir bebeğin konuşmaya çalışması (1), Bozuk bir yürüyen merdiven (1), Çalmadığım gitarın köşede kalması (1), Dokuz ay boyunca karnında taşıdığı çocuğa ulaşmayı bekleyen anne (1), Kardelen (1), Kedi (1), Kendi emeğin olursa başarılı olursun şartı olan bir durum (1), Matematik (1), Nasıl kullanıldığını bilmediğim yeni bir cihaz (1), Öz sorumluluk deneyi (1), Sonu güzel bir manzaraya çıkan yol (1), Papatya çiçeği (1), Sorumlulukların hayli fazla olduğu bir süreç (1), Titanik batarken keman çalan insanlar (1), Uzun soluklu bir maraton (1), Yazıcı (1), Yüklü miktarda para (1), Yüz yüze eğitim (1)	22
Bilgiye Erişimde Rahatlık	Kolaylık (2), Bilgi hazinesine uzaktan erişmek (1), Bilgisayar (1), Bilgiye ulaşmamı sağlayan bir dönem (1), Dünyanın bütün kapılarını açan bir anahtarın verilmesi (1), En yakın arkadaş (1), Evde vakit geçirebileceğim bir zaman dilimi (1), Hayat kurtaran bir teknoloji (1), Kahraman (1), Köprü (1), Kumanda (1), Okul tatili (1), Olmazsa olmaz (1), Ödül (1), Reçete (1), Tıkır tıkır çalışan çoğu kişiye yararlı bir makine (1), Video/film izlemek (1), Yatarken aynı zamanda okula gitmek (1)	19
Değişime Uyum	Yeni bir sayfa, dönem ve hayat (3), Deneyim (2), Fırsat (2), Bilgisayar ve internetle yaşamak (1), Tek başıma verimli nasıl çalışmam gerektiğini ve neler başarabileceğimi öğreten bir hayat dersi (1), Teknolojiyi daha yakından tanımamı sağlayan bir aracı (1)	10
	Toplam	51

benzetmişlerdir. Söz konusu katılımcılardan biri, bu metaforu oluşturma gerekçesini *"Uzaktan eğitim benim için mobil bir oyun gibidir, çünkü mobil oyunlarda ilk oynadığınızda hiçbir şey bilmezsiniz... Başta ne yapmam gerektiğini derste nasıl olmam gerektiğini hiç bilmiyordum, ama zamanla dersleri takip ettikçe daha iyi öğrendim ve bu sayede seviye atlayıp levelimi (düzeyimi) yükselttim diyebilirim."* (K8) sözleriyle açıklamıştır. Uzaktan eğitimin, bir eğlenme ve rahatlama aracı olan dijital bir oyuna benzetilmesi bir yandan katılımcıların bu sürece ilişkin olumlu beklentilere sahip olduklarını gösterirken diğer yandan her oyunun doğasında bulunan seviye, zorluk ve kısıtlamaların uzaktan eğitim sürecinde de olmasının olağan bir durum olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcılar, özellikle uzaktan eğitimde başarıya ulaşmak için öğrenenlerin öğrenme sorumluluğunu üstlenmeleri gerektiğine ve bireysel çabanın önemine dikkat çekmişlerdir. Katılımcılardan biri *"Uzaktan eğitim benim için uzun soluklu bir maraton gibidir, çünkü kazanmak için ekstra bir çaba sarf etmemiz gerekir. Belki de yüz yüze olduğumuzdan daha fazla koşmalı, daha fazla terlemeli ve daha fazla yorulmalıyız..."* (K40) sözleriyle uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre daha fazla çaba gerektiğini vurgulamıştır. Bir başka katılımcı ise bu süreçte çabanın önemi şu şekilde açıklamıştır:

"Uzaktan eğitim benim için bozuk yürüyen bir merdiven gibidir, çünkü yürüyen merdivenin amacı seni yukarıya veya aşağıya götürmektir, sen istersen yürüyebilirsin (yani öğretmenlerimiz, ailemiz tüm olanakları sağlamıştır ve bize istediğimizi yapmak kalmıştır) ama eğer bozursa o basamakları kendin yürümelisin, yoksa ne yukarı ne de aşağı inebilirsin (yani aslında yine olanaklar sağlanmıştır ama daha çok çaba gereklidir)." (K22)

Katılımcılar, uzaktan eğitimde başarıya ulaşmanın öğrencinin çabasına bağlı olduğunu ve bu süreçte sorumluluklarının bilincinde olarak görevlerini yerine getirmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Katılımcılardan ikisi *"Uzaktan eğitim benim için sonu güzel bir manzaraya çıkan yol gibidir, çünkü, başarılı olmak için, o mutluluğu tatmak için kişinin kendinin de çaba sarf etmesi gerekir. Aynı o manzarayı görmek için o yolu yürümek gibi."* (K8), *"Pandemi sürecinde eğitim benim için yemek yapmak gibidir, çünkü isteyen kendi uğraşır, isteyen hazır alır yiyeceğini. Emek verip yemeğini kendi yapan daha çok lezzet alır..."* (K65) sözleriyle öğrenme sürecinde başarının bireysel çabaya bağlı olduğuna işaret etmektedir. Bir başka katılımcı da

bu süreci anlamanın önemini ve kendilerinden beklenen sorumlulukları *"Uzaktan eğitim benim için anlayana sivrisine saz, anlamayana davul zurna az misali gibidir, çünkü her zaman şartlar istediğimiz gibi olmayabilir. Bize düşen elimizdeki şartları en iyi şekilde değerlendirerek avantaja çevirmektir..."* (K169) sözleriyle vurgulamıştır.

Bilgiye Erişimde Rahatlık

"Bilgiye erişimde rahatlık," uzaktan eğitimle ilgili olumlu metaforik algılar teması altında yer alan bir diğer kategoridir. Katılımcılar bu kategori kapsamında bilgi kaynaklarının çeşitliliğine ve bunlara erişimin kolaylığına dikkat çekerken fiziksel olarak eğitim kurumunda bulunma zorunluluğu olmadan istedikleri zaman ve ortamda eğitim alma fırsatına da değinmişlerdir. Bu bağlamda canlı derslerde sohbet aracılığıyla diğer zamanlarda öğrenme yönetim sistemi üzerinden mesaj ya da e-posta yoluyla dersin öğretim üyesinden hızlı bir şekilde geri bildirim alabildiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri, *"Pandemi sürecinde uzaktan eğitim benim için kumanda gibidir, çünkü uzaktan eğitim yerimizden kalkmadan yani okula gitmeden işimizi görür."* (K50) diyerek eğitim sürecinin esnekliğini ve kolaylığını vurgulamıştır.

Katılımcıların bilgiye erişimin kolaylığının yanı sıra, uzaktan eğitimin yaşamlarındaki kritik rolüne ve sunduğu fırsatlara da dikkat çektikleri görülmektedir. Katılımcılar uzaktan eğitimin kriz dönemlerinde çeşitli platformlar aracılığıyla bilgiye erişim fırsatı sunduğunu, zamanı verimli kullanmaya yardımcı olduğunu, akademik ve kültürel etkinliklere katılımı kolaylaştırdığını, ekonomik olma yönünden önemli bir rol oynadığını ifade etmişlerdir. Bazı katılımcıların bu kategori bağlamında uzaktan eğitime yükledikleri diğer anlamlar şu şekildedir:

"Uzaktan eğitim benim için tıkr tıkr çalışan çoğu kişiye yararlı bir makine gibidir, çünkü, uygulanan uzaktan eğitim sistemi sayesinde, aileler çocuklarını başka bir yere göndermeyeceği için giderleri azalacak, ...öğrenci okula gidip gelerek kaybedeceği zamanı kendine harcayabilecek. Aile bağları, mesafeye bağlı olarak zayıflamayacak. Ayrıca internet bağlantısı her yerde var olduğu için birey, eğitimde çeşitli kaynaklardan faydalanabilecek..." (K121)

"Uzaktan eğitim benim için elime dünyanın bütün kapılarını açan bir anahtarın verilmesi gibidir, çünkü çoğu müzeyi, sergiyi online şekilde

gezme imkanımız var... Daha fazla kendimi geliştirebileceğim etkinliklere katılımımı sağlıyor.” (K49)

Pandemi döneminde uzaktan eğitimin, öğrencilerin eğitim süreçlerinin kesintisiz devam etmesini sağladığı ve bilgi kaynaklarına erişim imkanı sunarak kendilerini geliştirmelerine yardımcı olduğu, bu nedenle kriz yönetiminde kritik bir araç olarak değerlendirildiği görülmektedir. Ancak uzaktan eğitimin avantajlarını vurgulayan katılımcıların, gerekli teknolojilere erişim sorunu yaşamadıkları düşünülebilir. Bu durum, teknolojik altyapıya veya uygun çalışma koşullarına sahip olmayan öğrenciler için geçerli olmayabilir.

Katılımcılar, çeşitli kısıtlamaların yaşandığı pandemi döneminde, eğitimlerinin devam etmesinin akademik ve kişisel gelişimlerine yardımcı olmasının yanında öğretim üyeleri ve arkadaşlarıyla bağlantı kurmalarının psikolojik iyi oluşlarına da katkı sağladığına vurgu yapmışlardır. Özellikle üniversiteye yeni başlayan ve yüz yüze iletişimde zorluk çeken öğrenciler için uzaktan eğitimin yeni bir ortama uyum sağlamalarını kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan biri bu durumu, *“Pandemi sürecinde uzaktan eğitim benim için en yakın arkadaş gibidir, çünkü, bu sıkıcı süreçte benim gelişimime fayda sağlıyor, can sıkıntımı alıyor ve bana çok eğlenceli geliyor. Derslerle buluşmak beni mutlu ediyor bazen derslere girememek üzüyor.” (K12)* diyerek açıklamıştır.

Değişime Uyum

Uzaktan eğitimle ilgili olumlu algılar teması altında üçüncü kategori “Değişime uyum” kategorisidir. Bu kategori kapsamında “yeni bir sayfa, dönem ve hayat”, “deneyim” ve “fırsat” metaforlarının birden fazla tekrarlandığı görülmüştür. Bu bağlamda katılımcılar uzaktan eğitimin getirdiği değişimlere ve fırsatlara, bunlara uyum sağlamanın önemine dikkat çekmişlerdir. Katılımcıların bu kategoriye temsil eden örnek ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Uzaktan eğitim benim için deneyim, tecrübe ve yeni bir hayat tarzı gibidir, çünkü, uzaktan eğitim ile teknolojinin faydalarını da kullanarak olabildiğince verimli bir hayat tarzı benimsedik. Bu zamana kadar böyle bir eğitim uygulanmamıştı ve bu da bizim için bir tecrübe oldu.” (K176)

“Uzaktan eğitim, değerlendirilmesini bilen için

büyük bir fırsat gibidir, çünkü, yüz yüze eğitimde, eğitime erişmek için günümün birçok kısmını yolda harcayacaktım... Özellikle uzaktan eğitimden arta kalan zamanımı kendimi geliştirmek için kullanırsam kendimi geliştirmek için en büyük yatırım olur.” (K216)

Katılımcılar, uzaktan eğitimin kendilerine yeni bir yaşam tarzı sunduğuna, bu süreçte teknolojiyi etkin ve verimli kullanma konusunda farkındalık kazandıklarına ve öğrenme stratejilerini nasıl uyguladıklarına değinmişlerdir. Yüz yüze eğitimle kıyaslandığında, uzaktan eğitimin özerkliği teşvik eden yapısı öğrencilerin planlama, zaman yönetimi gibi becerileri kullanmalarını ve dolayısıyla öz disiplinlerini geliştirmelerini gerektirmektedir. Katılımcılardan biri *“Uzaktan eğitim benim için kimseden yardım almadan tek başıma verimli nasıl çalışmam gerektiğini ve neler başarabileceğimi öğreten bir hayat dersi gibidir.” (K169)* şeklindeki ifadeyle uzaktan eğitim sürecinde başarıyla ulaşmada öz düzenleme becerilerinin önemine işaret etmiştir.

Katılımcıların Kriz Dönemlerinde Uzaktan Eğitimle İlgili Olumsuz Metaforik Algıları

İkinci tema olan kriz dönemlerindeki uzaktan eğitimle ilgili olumsuz metaforik algılar teması kapsamında katılımcılar tarafından uzaktan eğitime dair oluşturulan olumsuz metaforlar beş kategoride sınıflandırılmış olup bunlar; “verimsizlik”, “yalnızlık ve dışlanmışlık”, “zorluklarla mücadele”, “tükenmişlik duygusu” ve “sistemsel eksiklik” olarak adlandırılmıştır. Kriz dönemlerindeki uzaktan eğitimle ilgili olumsuz algıları yansıtan bu kategorilerle ilgili metaforlar frekanslarıyla birlikte Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların en sık ifade ettiği metaforların yer aldığı kategorilerin “verimsizlik (f=45)” ile “yalnızlık ve dışlanmışlık (f=33)” kategorileri olduğu görülmektedir. Bu kategorileri sırasıyla “zorluklarla mücadele (f=28)”, “tükenmişlik duygusu (f=27)” ve “sistemsel eksiklik (f=21)” kategorileri takip etmektedir. Aşağıda bu kategorilerle ilgili açıklamalar, katılımcıların görüşlerini içeren örnek alıntılarla birlikte yer almaktadır.

Verimsizlik

“Verimsizlik” uzaktan eğitimle ilgili olumsuz

Tablo 3*Kriz Dönemlerindeki Uzaktan Eğitimin Olumsuz Yönlerini Yansıtan Kategoriler ve Metaforlar*

Kategoriler	İlgili Metaforlar	f
Verimsizlik	Video/film izlemek (12), Boşa kürek çekmek (6), Faydasız (3), Verimsiz (3), Deveye hendek atlatmak (2), Ara sıcakla karın doyurmak (1), Boşa zaman harcamak (1), Bozuk bir plak (1), Çobanını kaybetmiş bir sürü (1), Çökmeye yakın taşıyıcı kolon (1), Doksan dakika çok iyi oynayan bir takımın son dakikada gol yemesi (1), Dolapta duran ama sadece bir çatal alabildiğim bir pasta (1), Ekin vermeyen verimsiz bir tarla (1), Estetik yaptırmak (1), Gökteki yıldızlar (1), Kafede ders çalışmak (1), Kar (1), Kütüphaneye gidip uyumak (1), Sevmediğim türde bir film izletilmesi (1), Ucu silik olan bir kalemle yazı yazmak (1), Yapıştırma yetisini yitirmiş bir bant (1), Verimsiz bir plan (1), Yaz yağmuru (1), Zulüm (1)	45
Yalnızlık ve Dışlanmışlık	Video/film izlemek (9), Mezuna kalmak (7), Açıkta üniversite okumak (2), Ailemden ayrı başka bir kimsede kalmak (1), Ailesinden uzak kalan birinin ailesine duyduğu özlem (1), Bir adada tek başına kalmak (1), Boşluğa düşmek (1), Cezaevinde gün geçirmek (1), Çaysız simit (1), Dört duvar arasında kalmak (1), Hayal kırıklığı (1), Hapishanedeki zanlı ile görüşmeye gelen ziyaretçi ile zanlı arasındaki görüşme (1), Küçük çocuk gibi ailemin yanında kalmak (1), Mecnun'un Leyla'ya kavuşmasına engel olan babası (1), Özel ders (1), Sessizlik (1), Seyircisiz maç (1), Zulme uğramış mazlum (1)	33
Zorluklarla Mücadele	Zorlu bir dönem (4), Samanlıkta iğne aramak (3), Akıntıya karşı kürek çekmek (2), Yorucu (2), Bilim kurgu filmi (1), Bir kolda iki karpuz taşımak (1), Boş bir kitap (1), Dağa terlikle tırmanmaya çalışmak (1), Daha önce dinlemediğim birinin konserine gitmek (1), Engel (1), Hemen geçmesini dilediğim yorucu anlar (1), İngilizce kitap okumak (1), İpe un sermek (1), Kabus (1), Kafese kapatılan kuşun uçmaya çalışması (1), Karmaşık bir labirent (1), Sis (1), Video/film izlemek (1), Yanık araba lastiği kokusu (1), Zor bir sınav (1), Zor şartlarda hayatta kalmaya çalışmak (1)	28
Tükenmişlik Duygusu	Hayal kırıklığı (2), İşkence (2), Kabus (2), Savaş (2), Sıkıcı (2), Akrabalarla zorla yapılan telefon konuşmaları (1), Annemin benden yapmamı istediği temizlik (1), Anksiyete (1), Buhran (1), Cephede kazandığım savaşı masada kaybetmem (1), Ceza (1), Dinlemek zorunda olduğum şarkılar (1), Eziyet (1), Facia (1), Geri gelmeyeceğini bildiğin birini beklemek (1), Gözü yaşlı çocuk (1), Istrap yada dert (1), Kukla olmak (1), Stresli (1), Pekmez (1), Yola çıkmadan yakıtı bitmiş araba (1), Zulüm (1)	27
Sistemsel Eksiklik	Eksik ve yarım (2), Pusulasını kaybetmiş bir gemi (2), Bakımı sürekli ihmal edilen bir aracın sonunda yolda kalması (1), Dağdan düşen ve gitgide büyüyen bir çiğ (1), Dışı güzel görünen ama içi çürük olan bir meyve (1), Ebeveynsiz büyüyen bir çocuk (1), Elma ağacında armut aramak (1), Ekranı olmayan bir bilgisayar (1), Hasta olmuş insan (1), Karanlık kuyu (1), Kargaşa (1), Kılavuzsuz bir gezgin (1), Mutfağa girmeden yemek yapmaya çalışmak (1), Parçası eksik olan bir yapboz (1), Sayfaları koparılmış bir kitap (1), Tadına varılmayan bal (1), Törpü (1), Tuzsuz ekmek (1), Yapırsız ağaç (1)	21
	Toplam	154

metaforik algılar teması altında yer alan ilk kategori olup katılımcıların en çok olumsuz metafor oluşturdukları kategoridir. Bu kategori altında en sık tekrarlanan metafor, "video/film izlemek" (f=13) olmuştur. Katılımcılar bu metafor kapsamında uzaktan eğitimde katılıma işaret etmiş, pasif bir şekilde dersi izlemenin verimsiz bir öğrenme deneyimine neden olduğuna dikkat çekmişlerdir. Katılımcılardan ikisi bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

"Uzaktan eğitim benim için sosyal medya uygulamalarından video izlemek gibidir, çünkü alıştığımız düzenin dışında bir sistem okula gitme gibi bir eylem kalmadığı için erken saatlerde olan derslerde ders başlamak üzereyken uyanıp girdiğim için tam olarak adapte olamıyorum. Saatleri geç

olan derslerde mutlaka dikkatimi dağıtacak bir şey çıkıyor, bu sebeple kendimi video izliyor gibi hissediyorum." (K200)

"Uzaktan eğitim sevmediğim bir filmin izletilmesi gibidir, çünkü, bilgisayar başında oturmuş ders dinlerken çoğu zaman dikkatim dağılıyor. Dikkatimi toplayınca da konunun birkaç yerini dinleyemediğim için konuyu anlayamıyorum..." (K137)

Bu kategori altında yer alan metaforlar genel olarak uzaktan eğitimin fiziksel bir sınıf ortamının sunduğu yapı ve disiplinden yoksun olmasının, bu ortamdaki etkileşim eksikliğinin, öğrencilerin derse odaklanmalarını ve öğrenmelerini zorlaştırdığını yansıtmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin uzaktan

eğitimde dikkat dağınıklığı, odaklanma eksikliği ve motivasyon problemi yaşadıkları görülmektedir. Katılımcılardan K27 *"Uzaktan eğitim benim için gökteki yıldızlar gibidir, çünkü yakınmış gibi gözükür ama son derece uzaktır ve tam olarak kıvamına varamıyoruz."* şeklindeki ifadesiyle öğrenme ortamına katılım göstermekte zorlandığını belirtmiştir. Bir diğer katılımcı ise *"Uzaktan eğitim benim için kütüphaneye gidip uyumak gibidir, çünkü evin içinde konfor alanımızda bulunmamız derslere odaklanmamızı zorlaştırıyor..."* (K142) şeklindeki ifadesiyle ev ortamının sunduğu rahatlığın derse odaklanmayı olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Katılımcıların dikkat çektiği bir diğer konu öğrenme-öğretme sürecinin yüzeysel olduğu, tam olarak bu ortamın potansiyelinden yararlanılmadığı ve derin öğrenme deneyimi yaşanmadığıdır. Katılımcılardan K3 bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

"Uzaktan eğitim benim için ara sıcakla karın doyurmak gibidir... Uzaktan eğitim normal şartlarda yüz yüze eğitim faaliyetlerine destek olarak pekiştirme amacıyla kullanılırken bu süreçte tüm eğitim öğretim faaliyetlerini yürütmek için kullanılıyor, bu yüzden ara ürün olması gerekirken ana ürün olarak karşımıza çıkıyor diye düşünüyorum."

Yalnızlık ve Dışlanmışlık

Uzaktan eğitimle ilgili olumsuz metaforik algılar teması altında yer alan "Yalnızlık ve dışlanmışlık" kategorisi, uzaktan eğitime dair en çok olumsuz metafor oluşturulan bir diğer kategoridir. Bu kategori kapsamında katılımcılar yalnızlık ve dışlanmışlık hissini özellikle "video/film izlemek (f=9)", "mezuna kalmak (f=7)" ve "açıktan üniversite okumak (f=2)" metaforlarıyla yansıtmışlardır. Uzaktan eğitimde etkileşim eksikliğinin katılımcıların kendilerini pasif olarak algılamalarına neden olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşadıkları yalnızlık duygusu kendilerini üniversiteye hazırlanan yeni mezun öğrenci ya da açık öğretim öğrencisi gibi hissetmelerine yol açmıştır. Bu kategoriyle ilgili bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

"Uzaktan eğitim benim için hapisanedeki zanlı ile görüşmeye gelen ziyaretçi arasındaki görüşme gibidir, çünkü, her ne kadar öğretmen ve öğrenci aynı amaç üzerine bilgisayarın başına geçse de aralarındaki mesafe benim için araya çekilen tel örgü gibi." (K132)

"Uzaktan eğitim benim için sanki bir adada tek başına kalmak gibidir, çünkü bu dönemde ne öğretmenlerimizle ne de arkadaşlarımızla görüşemedik. Bu yüzden insanlar ister istemez kendini her açıdan yalnız hissetti..."

"Uzaktan eğitim benim için dolapta duran, ama sadece bir çatal alabildiğim bir pasta gibidir... Eğitim hayatım devam ediyor, ama bir türlü tam olarak kendimi buna inandıramıyorum. Okula gittiğim hissini sadece ders için bilgisayarı açtığımda biraz olsun hissedebiliyorum. Sonra ders bitiyor, bilgisayarı kapatıyorum ve sanki hiç okul yokmuş gibi evde oturmaya devam ediyorum." (K38)

Zorluklarla Mücadele

Uzaktan eğitimle ilgili olumsuz metaforik algılar teması altında yer alan üçüncü kategori "Zorluklarla mücadele" kategorisi kapsamında katılımcıların oluşturdukları metaforlar incelendiğinde, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde nasıl bir yol izleyecekleri konusunda yaşadıkları bilgisizlik ve belirsizliği yansıttığı görülmektedir. Katılımcılardan ikisi, *"Uzaktan eğitim benim için boş bir kitap gibidir, çünkü kitabı okuduğumuz zaman bilmediğimiz bir dünyaya yolculuk yapmış oluruz ama ben kendim okumaya çalıştığım kitabı ne anlayabildim ne de yorumlayabildim."* (K105) ve *"Uzaktan eğitim dağ terlikle tırmanmaya çalışmak gibidir, çünkü hiç bilmediğim, tecrübem olmayan bir sürecin içine düştüm. Söylenen, anlatılan yeni düzeni çoğu öğrenci gibi ben de algılamakta, ayak uydurmakta zorlandım."* (K101) sözleriyle uzaktan eğitimle ilgili bilgi sahibi olmamalarından dolayı zorlandıklarını belirtmişlerdir. Bu süreçte yaşanan belirsizliği katılımcılardan biri şu şekilde açıklamıştır: *"Uzaktan eğitim benim için kargaşa gibidir. Sistem kurulmuştu fakat kimse ne yapacağını, bir sorun çıktığında nasıl çözeceğini bilmiyordu. Bu da bir kargaşaya sebep oluyordu. Aynı zamanda teknolojiden geri kalmış olan bireyler mevcuttu. Bu bireyler online eğitim sistemine ayak uydurmakta oldukça güçlük çekti..."* (K119). Katılımcıların uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları diğer problemler arasında altyapı eksiklikleri, teknolojik imkânlarla erişim kısıtlılığı, uygun çalışma ortamının olmaması, sesli ve görüntülü bağlantı sorunları ve genel iletişim güçlükler bulunmaktadır.

Tükenmişlik Duygusu

Uzaktan eğitimle ilgili olumsuz metaforik algılar teması altında yer alan dördüncü kategori "Tükenmişlik duygusu" kategorisidir. Bu kategori, katılımcıların uzaktan eğitim sürecinin başında karşılaştıkları belirsizlikler ve bilgi eksikliklerinin yanı sıra, bilgisayar, internet ve benzeri teknolojilere erişim kısıtlılıkları, çalışma disipliniyi oluşturma zorlukları, derse odaklanma, katılım, kendini ifade etme ve adaptasyon sorunlarından kaynaklanan duygusal ve psikolojik yükü ifade etmektedir. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecinde konuları anlamak için yoğun çaba göstermelerinin, her gün aynı davranışları tekrar etmenin, ödevlerin yoğunluğunun psikolojik yorgunluk yaşamalarına neden olduğuna dikkat çekmişlerdir. Katılımcıların biri bu durumu şöyle açıklamıştır:

"Pandemi sürecinde uzaktan eğitim benim için eziyet gibidir, çünkü, ne derslerde ne de sınavlarda kendimi gösteremiyorum. Derslerden verim alamıyorum. Evde olduğumuz için okul gibi olmuyor, disiplini kuramıyorum. Örneğin konu en iyi bildiğim konu bile olsa sadece izliyorum. Kendimi baskı altında hissediyorum, derdimi anlatamıyorum. Ödevlerden bunalıyorum, ne yapacağımı şaşıryorum." (K177)

Sistemsel Eksiklik

Uzaktan eğitimle ilgili olumsuz metaforik algılar teması altında yer alan beşinci kategori "Sistemsel eksiklik" kategorisi kapsamında katılımcıların oluşturdukları metaforlar incelendiğinde, söz konusu metaforların öğrencilerin uzaktan eğitimin sınırlılıklarına vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu bağlamda katılımcılar, sistematik bir yaklaşımın eksikliğine dikkat çekmiş, teknolojik ve psikolojik açıdan gerekli hazır bulunmuşluğun sağlanmadan uzaktan eğitimin yürütülmesinin sorun oluşturduğunu belirtmişlerdir. Özellikle

Tablo 4

Kriz Dönemlerinde Uzaktan Eğitimin Kısmen Olumlu ve Kısmen Olumsuz Yönlerini Yansıtan Kategoriler ve Metaforlar

Kategori	İlgili Metaforlar	
Kararsızlık hali	Rahatlığı ve zorluğu bir arada yaşamak (9), Arafta kalmak (2), Hayal kırıklığı ve heyecanı aynı anda yaşamak (2), Kocaman bir pastadan bir çatal yemek (1), Açıkta üniversite okumak (1), Çelişkili bir durum (1), Hayat (1), Herkesin kendi tercihlerine göre hareket etmesi (1), Kar tatili (1), Olmazsa olmaz (1), Uzun ve meşakkatli bir yol (1), Zor bir sınav (1)	22

uygulamalı dersler açısından bazı bilgi ve becerileri kazandırmada zorlandıklarını, bu nedenle etkili bir öğrenme deneyimi sunamadığını vurgulamışlardır. Ayrıca, uzaktan eğitimde destek ve yönlendirme eksikliği yaşadıklarını, bu nedenle sorumluluklarını yerine getirmede zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu kategoriyle ilgili bazı katılımcıların örnek ifadeleri şu şekildedir:

"Uzaktan eğitim benim için hasta olmuş insan gibidir. Çünkü bu dönemde eğitimin fazlaca aksadığını ve eğitimin bize vermesi gerekenleri tam anlamıyla veremediğini düşünüyorum." (K165)

"Uzaktan eğitim benim için çobanını kaybetmiş bir sürü, kılavuzsuz bir gezgin ve pusulası bozulmuş bir gemi gibidir, çünkü biz öğrencilere her ne kadar sorumluluklarımız online olarak hatırlatılsa da doğamız veya bu zamana kadar aldığımız eğitim biçimi nedeniyle sorumluluklarımızı yerine getirmekte zorlanıyoruz..." (K87)

"Uzaktan eğitim benim için törpü gibidir, çünkü, ömrümüzden ömür götürdüğü yani törpülediği âşikâr...Pratikte öğrenilebilecek derslerin (ki bilişim teknolojileri dersi gibi) uzaktan eğitimle verilmeye çalışılması, hâliyle öğrencinin yeterli donanımı kazanması yönünde büyük engel oluşturmuş oldu. Öğrenciyi kolay, kestirme yollara sevk ettiğini bunun ileriki öğrenim aşamalarında veya meslek hayatlarında büyük pürüzlere neden olabileceğini düşünüyorum." (K88)

Katılımcıların Kriz Dönemlerinde Uzaktan Eğitimle İlgili Kısmen Olumlu ve Olumsuz Metaforik Algıları

Araştırma kapsamında üretilen bazı metaforların, hem olumlu hem de olumsuz algıları içerdiği belirlenmiştir. Kriz dönemlerindeki uzaktan eğitimle ilgili katılımcıların yaşadığı ikilemleri yansıtan bu metaforlar tek kategoride toplanmış ve

bu kategori "kararsızlık hali" olarak adlandırılmıştır. Uzaktan eğitime ilişkin kararsızlık halini yansıtan kategoriler ve metaforlar frekanslarıyla birlikte Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4 incelendiğinde "Kararsızlık hali" kategorisi altında en sık tekrarlanan metaforun "rahatlığı ve zorluğu bir arada yaşamak (n=9)" metaforu olduğu görülmektedir. Bu kategori kapsamında katılımcılar bir yandan uzaktan eğitimin üstünlüklerini dile getirirken diğer yandan da sınırlıklarına dikkat çekmişlerdir. Aşağıda bu kategoriye ilişkin örnek alıntılara yer verilmiştir.

"Uzaktan eğitim benim için arafta kalmak gibidir. Çünkü hem güzel hem de kötü yanları var. Bir yandan okulumda eğitim görmek istiyorum bir yandan da evden derslere girmek rahat oluyor. Online eğitimde sisteme hakim olmadığımız için ilk başlarda oldukça zorlandık, bunu bir olumsuz yön olarak söylersek diğer yandan da online eğitimde kendime ayıracak daha çok vaktim oluyor. Yani uzaktan eğitim hususunda kararsız bir yapıdayım." (K171)

"Uzaktan eğitim benim için büyük bir kolaylıktır, aynı zamanda zorlu bir sınav gibidir, çünkü istediğin zaman istediğin yerde ders tekrarlarını dinleyebiliyor ve notları alabiliyoruz. Ama eğitimi almak için teknoloji sınavından geçmek gerekiyor. Öğrencilerin çoğunun teknolojiyle arası olmadığı için biraz zorlanabiliyorlar." (K39)

Katılımcıların uzaktan eğitimin güçlü ve zayıf yönleriyle ilgili kararsızlıklarını ifade ettikleri bazı durumlarda, bir yönün diğerine göre baskın olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin K36 uzaktan eğitimin başında yaşadığı rahatlık duygusunun devamında bunun huzursuzluğa dönüştüğünü şu şekilde açıklamıştır:

"Uzaktan eğitim benim için zor ve rahatlık hislerini bir arada tutan bir durum gibidir. Çünkü, ödevleri sisteme atarken gidip, gitmediğinin verdiği huzursuzluk benim için zor. Evde olduğumuz için bir rahatlık oluyor ama bu rahatlık derslere girmeyince kötü sonuçlar verebiliyor. İzlemediğin ders videoları ya da biriken ödevler strese girmeme neden oluyor. Yüz yüze olsa sanki her şey daha sistemli olmak zorunda olacaktı gibi hissediyorum."

Tartışma ve Sonuç

Dünya genelindeki salgınlar, doğal afetler ve jeopolitik belirsizlikler, eğitim sistemlerini

etkileyerek geleneksel eğitim modellerinin gözden geçirilmesini ve eğitim paydaşlarının bilgi ve öğrenme süreçlerini yeniden tanımlamalarını zorunlu kılmaktadır (Bozkurt, 2020; Bozkurt & Sharma, 2020; Bond, 2021; Chehri vd., 2021; Nicolai, 2009; Pregowska vd., 2021). Bu bağlamda, teknolojik ilerlemeler ve dijital öğrenme platformları, eğitim süreçlerinin kesintisiz devamını sağlamak için önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerin kriz dönemlerinde aldıkları uzaktan eğitimle ilgili deneyimleri incelenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitimle ilgili deneyimleri incelendiğinde, kriz dönemlerinde yapılan uzaktan eğitimin, eğitimin sürekliliğini sağlamak konusunda önemli bir rolünün olduğu görülmektedir (Bozkurt, 2020; Bozkurt ve Sharma, 2020). Uzaktan eğitimin öğrencilere istedikleri zaman ve ortamda eğitim alma fırsatı sunması (Moore ve Kearsley, 2012), kriz dönemlerinde eğitime erişimi desteklediğini göstermektedir. Çalışma kapsamında, üniversite öğrencileri, pandemi döneminde yaşanan çeşitli kısıtlılıklara rağmen, eğitimlerine devam etmenin akademik ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunduğunu, ayrıca öğretim üyeleri ve arkadaşlarıyla bağlantı kurmanın psikolojik iyi oluşlarını desteklediğini belirtmişlerdir. Bu durum, uzaktan eğitim sürecinde topluluk hissi oluşturmanın kritik önemini göstermektedir. Topluluk hissini, öğrencilerin eğitim süreçlerine olan bağlılıklarını ve bu süreçlerdeki motivasyonlarını artıran temel bir unsur olduğu düşünüldüğünde (Rovai, 2002), uzaktan eğitimde bu duygunun nasıl geliştirileceği üzerine daha fazla odaklanılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarının desteklenmesi ve öğrenme deneyimlerinin zenginleştirilmesi için stratejik yaklaşımlar geliştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Pandemi sürecinde acil olarak devreye alınan uzaktan eğitim sistemleri, genellikle planlanmış uzaktan eğitim sistemlerinden farklılık göstermektedir. Bu süreçte, öğretmenlerin yeterli teknik, eğitimsel ve organizasyonel destek olmadan derslerini yürütmek zorunda kalmaları, eğitim kalitesini olumsuz etkilemiştir (Bozkurt ve Sharma, 2020). Ayrıca, öğrencilerin evdeki teknolojik altyapıları ve internet erişimleri arasındaki farklılıklar, eğitimde eşitsizliklere yol açmıştır. Bu eşitsizlikler, eğitimde fırsat eşitliğini zedeleyerek dezavantajlı grupların daha fazla etkilenmesine neden olmuştur (Misirli ve Ergulec, 2021). Sonuç olarak, pandemi süreci,

teknolojik altyapıları ve internet erişimleri olanlar ve olmayanlar arasındaki dijital eşitsizlikleri daha belirgin hale getirmiştir (d'Orville, 2020; Hargittai, 2003). Eğitimde eşitsizliği azaltmak ya da ortadan kaldırmak, temel amaçlardan biri iken (Wedemeyer, 1981) kriz dönemlerinde uzaktan eğitim sürecinde dijital eşitsizlik konusuna çözüm bulunması gerekmektedir.

Çalışmada yer alan üniversite öğrencileri uzaktan eğitim sürecinde başarıya ulaşmanın, öğrencinin çabasına ve sorumluluk bilincine bağlı olduğunu vurgulamışlardır. Uzaktan eğitimle ilgili alanyazında uzaktan eğitimde başarılı olabilmek için öğrencilerin özerklik geliştirmelerinin gerekliliğine dikkat çekilmektedir (Garrison, 2003; Moore, 1994). Bu bağlamda, öğrenenlerin kendi öğrenme süreçlerini düzenlemelerine ve daha fazla sorumluluk almalarına olanak tanıyan stratejilerin izlenmesi kritik bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla öğreticilerin, öğrencilerin özerkliklerini destekleyecek pedagojik yaklaşımlar benimsemeleri, uzaktan eğitimdeki başarıyı artırmak için önemli hale gelmektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitimle ilgili deneyimleri incelendiğinde, özellikle teknik sorunlar ve motivasyon eksiklikleri dikkat çekmektedir. Yapılan araştırmalarla benzer şekilde, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde teknik altyapı eksiklikleri ve internet bağlantı sorunları nedeniyle sorunlar yaşadığı saptanmıştır (Adnan ve Anwar, 2020; Muthuprasad vd., 2021; Osman ve Keevy, 2021). Öğrenciler, uzaktan eğitimde sorumlu oldukları görevlerle ilgili yaşadıkları belirsizlikler ve yaşadıkları teknik aksaklıklar nedeniyle huzursuzluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, uzaktan eğitimin sunduğu esneklik ve evde ders çalışma rahatlığı gibi avantajlar da vurgulanmıştır. Ancak, bu rahatlık bazen derslere katılımı olumsuz etkileyerek öğrencilerin biriken ödevler ve izlemedikleri ders videoları nedeniyle stres yaşamalarına neden olmuştur (Garris ve Fleck, 2020).

Uzaktan eğitimde yaşanan etkileşim eksikliği, öğrencilerin kendilerini pasif bir izleyici olarak hissetmelerine ve fiziksel olarak üniversiteye gidememelerinin yanı sıra sosyal etkileşimlerden mahrum kalmalarına neden olabilmektedir. Bu durumun öğrencilerin eğitim süreçlerine olan bağlılıklarını ve motivasyonlarını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Topluluk hissi, öğrencilerin eğitim süreçlerine olan bağlılıklarını ve motivasyonlarını artıran temel bir unsurdur (Rovai,

2002). Ayrıca, Sorgulama Topluluğu kuramının (Garrison vd., 2000) önemli boyutlarından biri olan sosyal bulunuşluk, öğrencilerin eğitim sürecinde aktif bir topluluk içinde yer alma ve etkileşimde bulunma gereksinimini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, uzaktan eğitimde topluluk hissinin güçlendirilmesi, öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de genel iyilik hallerini destekleyerek sosyal bulunuşluk ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olabilir. Sosyal etkileşimlerin artırılması, öğrencilerin daha aktif katılım göstermelerini ve sosyal bağlantılarını sürdürmelerini sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir.

Kriz dönemlerinde yaşanan bu deneyimler, gelecekteki eğitim süreçlerine dair önemli veriler sunmaktadır. Eğitim sistemlerinin kriz dönemlerine daha dayanıklı ve esnek hale getirilmesi gerekmektedir. Böyle dönemlerde uzaktan eğitim sistemlerinin hızlı bir şekilde devreye alınması, eşit erişim ve öğrenci katılımı gibi konularda zorluklara neden olmakla birlikte, aynı zamanda eğitim sistemlerinin esnekliğini artırma ve yenilikçi çözümler bulma fırsatı da sunmaktadır (Mishra vd., 2020). Bu bağlamda, kriz dönemlerindeki uzaktan eğitimde dijital araçların ve teknolojilerin eğitim süreçlerine entegrasyonu, öğretmenlerin ve öğrencilerin dijital becerilerinin geliştirilmesi ve teknolojik altyapının güçlendirilmesi gerekmektedir (Tadesse ve Muluye, 2020). Ayrıca, öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi, uzaktan eğitim sürecinde daha etkili ve verimli bir öğrenme deneyimi sunacaktır (Martin ve Bolliger, 2018).

Kriz dönemleri geçip normale eğitime geri döndüğünde de acil uzaktan eğitim sırasında edinilen deneyimleri unutmamak önemlidir. Gelecekte benzer durumlar (krizler, afetler) yaşanabilir ve bu durumda okulların kapanması, acil uzaktan öğretimin uygulanmasını gerektirebilir. Bu nedenle, gelecekteki ihtiyaçlar için acil uzaktan öğretimi daha iyi bir şekilde yürütebilmek adına, edinilen deneyimleri değerlendirmek önemlidir (Hodges vd., 2020). Sonuç olarak, uzaktan eğitim sürecinde elde edilen kazanımlar ve karşılaşılan zorluklar, eğitim sistemlerinin gelecekteki yönelimleri için değerli bir rehber niteliğindedir. Eğitimde dijital dönüşümün sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için teknolojik altyapının güçlendirilmesi, öğretmenlerin ve öğrencilerin dijital yeterliliklerinin ve okuryazarlıklarının artırılması ve eğitimde eşitliğin sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Adnan, M., & Anwar, K. (2020). Online learning amid the COVID-19 pandemic: Students' perspectives. *Journal of Pedagogical Sociology and Psychology*, 2(1), 45-51. <https://doi.org/10.33902/JPSP.2020261309>
- Akpolat, T. (2021). Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 54(2), 497-522. <https://doi.org/10.30964/aujebfd.822101>
- Aksoy, D. A., Bozkurt, A., & Kurşun, E. (2021). Yükseköğretim öğrencilerinin Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik algıları. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 5(3), 285-308. <https://doi.org/10.34056/aujef.900375>
- Arday, J. (2022). Covid-19 and higher education: The times they are a'changin. *Educational Review*, 74(3), 365-377. <https://doi.org/10.1080/00131911.2022.2076462>
- Bekdaş, M. & Karaoğulları, N. (2021). Determining the perceptions of secondary school students about distance education in the pandemic process through metaphors. *Erciyes Journal of Education*, 5(2), 161-178. <https://doi.org/10.32433/eje.902102>
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. Free Press.
- Bond, M. (2021). Schools and emergency remote education during the COVID-19 pandemic: A living rapid systematic review. *Asian Journal of Distance Education*, 15(2), 191-247. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4425683>
- Bolliger, D. U., & Martin, F. (2018). Instructor and student perceptions of online student engagement strategies. *Distance education*, 39(4), 568-583. <https://doi.org/10.24059/olj.v22i1.1092>
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (COVID-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Bozkurt, A., Jung, I., Xiao, J., Vladimirschi, V., Schuwer, R., Egorov, G., ... & Paskevicius, M. (2020). A global outlook to the interruption of education due to COVID-19 pandemic: Navigating in a time of uncertainty and crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-126. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3878572>
- Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Education in normal, new normal, and next normal: Observations from the past, insights from the present and projections for the future. *Asian Journal of Distance Education*, 15(2), i-x. <https://www.asianjde.com/ojs/index.php/AsianJDE/article/view/512>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11th Ed.). Pegem Akademi Yayınları.
- Carmichael, E., & Farrell, H. (2012). Evaluation of the effectiveness of online resources in developing student critical thinking: Review of Literature and case study of a critical thinking online site. *Journal of University Teaching and Learning Practice*, 9(1), 38-55. <https://doi.org/10.53761/1.9.1.4>
- Chehri, A., Popova, T. N., Vinogradova, N. V., & Burenina, V. I. (2021). Use of innovation and emerging technologies to address COVID-19-like pandemics challenges in education systems. *Smart Education and E-Learning 2021*, (240), 441-450. https://doi.org/10.1007/978-981-16-2834-4_38
- Cutri, R. M., Mena, J., & Whiting, E. F. (2020). Faculty readiness for online crisis teaching: Transitioning to online teaching during the COVID-19 pandemic. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 523-541. <https://doi.org/10.1080/02619768.2020.1815702>
- Çokyaman, M., & Ünal, M. (2021). Öğrenci ve öğretmenlerin Covid-19 salgını dönemindeki uzaktan eğitim algısı: Bir metafor analizi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Yönetim ve Organizasyon Özel Sayısı), 1684-1715. <https://doi.org/10.26466/opus.913396>
- Demirbilek, N. (2021). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime ilişkin metaforik algıları. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 1-15. <https://doi.org/10.19160/ijer.786303>

- Dorn, E., Hancock, B., Sarakatsannis, J., & Viruleg, E. (2020). COVID-19 and students learning in the United States: The hurt could last a lifetime. *McKinsey & Company*, 1, 1-9.
- d'Orville, H. (2020). Covid-19 causes unprecedented educational disruption: Is there a road towards a new normal? *Prospects*, 49(1-2), 11-15. <https://doi.org/10.1007/s11125-020-09475-0>
- Düzgün, S., & Sulak, S. E. (2020). Öğretmen adaylarının COVID-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 619-633. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787874>
- Ferri, F., Grifoni, P., & Guzzo, T. (2020). Online learning and emergency remote teaching: Opportunities and challenges in emergency situations. *Societies*, 10(4), 86. <https://doi.org/10.3390/soc10040086>
- Garris, C. P., & Fleck, B. (2022). Student evaluations of transitioned-online courses during the COVID-19 pandemic. *Scholarship of Teaching and Learning in Psychology*, 8(2), 119-139. <https://doi.org/10.1037/stl0000229>
- Garrison, D. R. (2003). *Self-directed learning and distance education*. In M. G. Moore & W. Anderson (Eds.), *Handbook of Distance Education* (pp. 161-168). Lawrence Erlbaum.
- Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (2000). Critical inquiry in a text-based environment: Computer conferencing in higher education. *The Internet and Higher Education*, 2, 87-105. <https://doi.org/10.1016/S1096-7516>
- Güneş, A., & Fırat, M. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmede metafor analizi araştırmaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 115-129. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/34059/377003>
- Hargittai, E. (2003). *The digital divide and what to do about it*. In Derek C. Jones (Ed.), *The New Economy Handbook*. Academic Press.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). Remote teaching and online learning. *Educause Review*, pp. 1-15. <http://hdl.handle.net/10919/104648>
- Kalantzis, M., & Cope, B. (2020). After the COVID-19 crisis: Why higher education may (and perhaps should) never be the same. *Contemporary Issues in Education*, 40(1), 51-55. <https://doi.org/10.46786/ac20.9496>
- Kazu, İ. Y., Bahçeci, F., & Yalçın, C. K. (2021). Öğretmenlerin Koronavirüs pandemisi döneminde verdikleri uzaktan eğitime ilişkin metaforik algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 701-715. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.814015>
- Keşkek, M., & Yüksel, D. K. (2022). Öğretmenlerin COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin algıları: bir metafor analizi çalışması. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 354-376. <https://doi.org/10.30561/sinopUSD.1173292>
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber [Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation]* Selahattin Turan (Çev. Ed.). Nobel Yayıncılık.
- Mishra, L., Gupta, T., & Shree, A. (2020). Online teaching-learning in higher education during lockdown period of COVID-19 pandemic. *International journal of educational research open*, 1, 100012. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2020.100012>
- Moore, M. G. (1989). Editorial: Three types of interaction. *American Journal of Distance Education*, 3(2), 1-7. <https://doi.org/10.1080/08923648909526659>
- Moore, M. G. (1994). Autonomy and interdependence. *Distance Education*, 8(2), 1-5. <https://doi.org/10.1080/08923649409526851>
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2012). *Distance education: A systems view of online learning*. Cengage Learning.
- Muthuprasad, T., Aiswarya, S., Aditya, K. S., & Jha, G. K. (2021). Students' perception and preference for online education in India during COVID-19 pandemic. *Social Sciences & Humanities Open*, 3(1), 100101. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2020.100101>
- Nicolai, S. (Ed.). (2009). *Opportunities for change: Education innovation and reform during and after conflict*. UNESCO. International Institute for educational planning (IIEP).

- Reuge, N., Jenkins, R., Brossard, M., Soobrayan, B., Mizunoya, S., Ackers, J., Jones, L., & Taulo, W. G. (2021). Education response to COVID-19 pandemic, a special issue proposed by UNICEF: Editorial Review. *International Journal of Educational Development*, 87, 102485. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2021.102485>
- Osman, A., & Keevy, J. (2021). The Impact of COVID-19 on education systems in the commonwealth. *Commonwealth Secretariat*.
- Öztürk, H., Kırıcı, A., & Turan, L. (2021). Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim neye benziyor? Öğretmen adaylarının algıları. *Studies in Educational Research and Development*, 5(2), 85-110.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün, ve S. B. Demir, Çev.). Pegem Akademi Yayınları.
- Pregowska, A., Masztalerz, K., Garlińska, M., & Osial, M. (2021). A worldwide journey through distance education—from the post office to virtual, augmented and mixed realities, and education during the COVID-19 pandemic. *Education Sciences*, 11(3), 118. <https://doi.org/10.3390/educsci11030118>
- Rovai, A. P. (2002). Building Sense of Community at a Distance. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 3(1). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v3i1.79>
- Saban, A., & Ersoy, A. (2016). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Anı Yayıncılık.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Sadjadi, E. N. (2023). Challenges and opportunities for education systems with the current movement toward digitalization at the time of COVID-19. *Mathematics*, 11(2), 259. <https://doi.org/10.3390/math11020259>
- Sosa Díaz, M. J. (2021). Emergency remote education, family Support and the digital divide in the context of the COVID-19 lockdown. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(15), 7956. <https://doi.org/10.3390/ijerph18157956>
- Süzük, E., & Akıncı, T. (2022). Öğretmen adaylarının COVID-19 pandemisi sürecinde çevrimiçi eğitime yönelik algılarının incelenmesi: Bir metafor analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 56(56), 209-232. <https://doi.org/10.15285/maruaeabd.1090805>
- Tadesse, S., & Muluye, W. (2020). The impact of COVID-19 pandemic on education system in developing countries: A review. *Open Journal of Social Sciences*, 8(10), 159. <https://doi.org/10.4236/jss.2020.810011>
- Tathahira, T. (2020). Promoting students' critical thinking through online learning in higher education: Challenges and strategies. *Englisia: Journal of Language, Education, and Humanities*, 8(1), 79-92. <https://doi.org/10.22373/ej.v8i1.6636>
- Tesar, M. (2021). Future studies: Reimagining our educational futures in the post-COVID-19 world. *Policy Futures in Education*, 19(1), 1-6. <https://doi.org/10.1177/1478210320986950>
- Wedemeyer, C. A. (1981). *Learning at the back door: Reflections on non-traditional learning in the lifespan*. University of Wisconsin Press.
- Yang, D., Wang, H., Metwally, A. H., & Huang, R. (2023). Student engagement during emergency remote teaching: A scoping review. *Smart Learning Environments*, 10(1). <https://doi.org/10.1186/s40561-023-00240-2>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (2020). *Yükseköğretim Kurumlarında uzaktan öğretime ilişkin usul ve esaslar* https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Uzaktan_ogretim/yuksekogretim_kurumlarinda_uzaktan_ogretime_iliskin_usul_ve_esaslar.pdf
- Yurdakal, İ. H., & Kırmızı, F. S. (2021). COVID-19 salgını sürecinde gerçekleştirilen acil uzaktan eğitime ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 290-302.